

İNSAN HAKLARI ORTAK PLATFORMU

BİLGİ NOTU II

14 AĞUSTOS 2017

İnsan Hakları Ortak Platformu (İHOP) kurulduğu 2005 yılından bugüne kadar geçen 12 yıllık deneyiminde kamu kurumlarıyla ve hak temelli sivil toplum örgütleriyle sayılamayacak kadar çok istişare, eğitim, diyalog toplantıları gerçekleştirmiş, kurucu ve üye örgütleriyle birlikte Türkiye'nin temel insan hak ve özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesine yönelik katkıları ile saygın bir yer edinmiştir.

İnsan hakları norm ve standartlarına ilişkin bilginin yaygınlaştırılması, kamu idaresi ile insan hak ve özgürlüklerinin korunması ve güçlendirilmesi için diyalog ve işbirliğinin güçlendirilmesinin yanı sıra insan hakları savunucularının korunması ve güçlendirilmesi öncelikli çalışma alanlarından birisidir. Bu çerçevede, öncelikle kendi içinde ve insan hak ve özgürlüklerinin korunması ve güçlendirilmesi için çaba sarf eden ve işbirliği yapan diğer ağ ve sivil kuruluşlarla ortak çalışmalar gerçekleştirmektedir. Etkin ve güvenilir raporlama ve izleme, insan hakları savunucularının insan haklarına yönelik bilgi ve becerilerini güçlendirme, insan hakları savunucularının ikincil travma ile baş etme ve kendilerini her türlü dış tehditten koruma kapasitelerini güçlendirme çalışmaları İnsan Hakları Ortak Platformunun kurucu hedeflerinin arasındadır.

İstanbul Adalar Başsavcılığının talimatıyla yaklaşık 30 polisin dahil olduğu bir baskınla 5 Temmuz 2017 sabah saatlerinde gözaltına alınan 10 insan hakları savunucusunun dahil olduğu eğitim çalışmayı da 7-8 Nisan 2017 tarihlerinde Antalya'da gerçekleştirilen istişare toplantısında İHOP üye derneklerinin yöneticilerinin (İHD, Yurttaşlık Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği ve Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi) ve üyelerinin aldığı ortak bir kararla gerçekleştirilmiş bir İHOP eğitim toplantısıdır. Bu toplantının amacı da içinde bulunduğumuz ortamın ortaya çıkardığı ve insan hakları savunucularının çalışmalarını doğrudan etkileyen tehdit ve riskleri anlamak, bu risklere karşı donanımlarını artırmak, kendilerini, yaptıkları çalışmaları ve birlikte çalıştıkları hak öznelerini dijital ve sanal ortamın tehditlerinden korumak ve maruz kaldıkları ikincil travmalar ile baş etme yöntemlerini öğrenmektir.

Yazılı ve görsel medya organları tarafından kriminalize edilmeye çalışılan toplantıya ilişkin bilgi, insan hakları savunucularının gözaltına alınmasının ardından 11 Temmuz 2017 tarihinde kamuoyu ile paylaştığımız I. Bilgi Notunda da açıkça yer almaktadır (bkz. www.ihop.org.tr)

11 Temmuz 2017 tarihli Bilgi Notumuz, imzalı olarak İstanbul Başsavcılığına da teslim edilmiştir. Bilgi notunun yanı sıra savcılığa avukatlar aracılığıyla verilen toplantıya dair belgeler, toplantının İnsan Hakları Ortak Platformunu tarafından kendisini oluşturan üye örgütlerin yöneticilerinin onayı ve bilgisi dâhilinde yapıldığını açıkça ortaya koymaktadır.

“Medya” kuruluşları tarafından yapılan haberlerde toplantının duyurulmadığı ibaresine yer verilmiştir. Açık olarak altını çizmemiz gerekir ki, sivil toplum örgütlerinin yaptıkları çalışmaları, toplantıları önceden duyurma, bildirme zorunluluğu yoktur. 2005 yılında değiştirilen Dernekler mevzuatı ile daha önce geçerli olan ve dernek binaları dışında yapılan toplantıları bildirme zorunluluğunu ortadan kaldırmıştır. Dolayısıyla görsel ve yazılı medya organları tarafından yaratılan karalama kampanyasında sürekli olarak vurgulanan ve hukuki bir yükümlülükmiş gibi sunulan “**önceden duyurulmayan toplantı**” ibaresi son derece yanıltıcıdır ve oluşturulmak istenen başka bir senaryoya itibar edilmesi için kurgulanmıştır. Ne yazık ki, aynı ibarenin arkadaşlarımızı tutuklama talebiyle sulh ceza hâkimliğine

sevk eden Savcılık Fezlekesinde de yer almış olması ayrıca kaygı uyandırıcıdır ve kanunilik ilkesine aykırıdır.

Bu Bilgi Notu, sona ermesinden bir gün önce gizli bir tanığın yaptığı bir şikayet üzerine İstanbul Adalar Başsavcılığının talimatıyla katılımcıların gözaltına alınmasıyla yarıda kesilen İHOP çalıştayına katılan insan hakları savunucusu üye ve arkadaşlarımızın gözaltına alınma, tutuklanma süreçlerine ilişkin süreçleri ve sorunları ortaya koymak üzere hazırlanmıştır ve I. Bilgi notunun devamı niteliğindedir.

Gözaltına alınma süreci ve sorunlar:

- Sabah saatlerinde (10:00-10:30 arası) toplantı mekânı basılmış ve yasal gözaltı süreci başlamış olmasına rağmen, bu gözaltı sürecinin resmi kayıtlara işleniş saati 14:30'u bulmuştur.
- Gözaltı sürecinin başlangıcında, toplantıya katılan 10 insan hakları savunucusunun odaları ve valizleri aranmış, bilgisayarlarına, telefonlarına ve pek çok özel eşyalarına el konulmuştur.
- Yasal olarak telefon ve bilgisayarların imajlarının alınması ve iadesi gerekirken bu işlem halen yapılmamıştır.
- Gözaltına alınan 10 insan hakları savunucusunun yakınları ve avukatlarına haber verilmesi talebi, savcılığın 24 saat iletişim yasağı kararı gerekçesiyle reddedilmiştir. Arkadaşlarımızın gözaltına alındığını öğrenmemiz tesadüf sonucudur.
- 5 Temmuz gece yarısına kadar Büyük Ada karakolunda tutulan arkadaşlarımız, daha sonra İstanbul'un Anadolu yakasındaki farklı karakollara dağıtılmışlar; ancak 6 Temmuz 2017 de 14.30'dan sonra iletişim yasağının kalkması sonucu aileleri ve yakınları ile haberleşme imkânı bulabilmişlerdir.
- 7 günlük gözaltı süresi boyunca hiçbirinin ifadesi alınmamış, ancak 6. gününde ev aramaları yapılmış ve gözaltı süreleri keyfi olarak 7 gün daha uzatılmıştır.

Soruşturma Süreci

Gözaltına alınmalarının 13. Günü olan 17.07.2017 günü (Pazartesi) sabah saat: 09.00 sularında tutuldukları İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nden İstanbul Çağlayan Adliyesi'ne getirilen 10 insan hakları savunucusunun savcılık sorgusu akşam saatlerinde tamamlanmış olmasına rağmen soruşturmayı yürüten savcılığın kararı ancak gece yarısı açıklandı. Savcının tutuklanma istemi ile İstanbul 10. Sulh Ceza Hakimliği'ne sevk edilen arkadaşlarımızın, gece yarısından sonra başlayan ve 18.07.2017 günü sabah saat 06.30'da biten hâkimlik sorgularının ardından 4'ü adli kontrol uygulanmak sureti ile serbest bırakıldı, diğer 6'sı hakkında ise tutuklama kararı verildi.

Savcılık aşamasında tespit edilen sorunlar:

- 13 günlük uzun bir gözaltı sürecinden sonra savcılık sorgusuna çıkarılmışlardır.
- 24 saatlik ilk gözaltı süresinin ardından Soruşturma savcılığı soruşturma dosyasının üzerine gizlilik kararı vermiştir.
- Savcılık aşamasında da suç isnadın ne olduğu, savunma yapmaya olanak verecek nitelikte başvurucuya ve avukatlarına anlatılmamış, dayanakları gösterilmemiş, dosyanın incelenmesine var ise isnadın delillerinin neler olduğunun bilinmesine izin verilmemiştir.
- Soruşturmayı yürüten savcı, arkadaşlarımızın pek çoğunun ifadesini bizzat kendisi almamıştır ve görmeden tutuklamaya sevk etmiştir.

Tutukluluk Süreci

Tutuklama kararının ardından Günel Kurşun ve Veli Acı, Metris cezaevine, Ali Gharavi ve Peter Steudner Maltepe Cezaevine, İdil Eser ve Özlem Dalkıran da Bakırköy Kadın Tutukevine gönderildiler. Soruşturma Savcısının adli kontrol ile serbest bırakılmaya yaptığı itirazın Sulh Ceza Hakimliği

tarafından kabul edilmesinin ardından 22 Temmuz 2017 tarihinde Nalan Erkem İstanbul'da ve İlknur Üstün Ankara'da sabah saatlerinde evlerinden alınarak 10 Nolu Sulh Ceza Hakiminin karşısına çıkarıldı. Gece yarısı sorgularının bitmesinin ardından verilen tutuklama kararı ile Nalan Erkem Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevine, İlknur Üstün ise Sincan Kadın Kapalı Cezaevine götürüldüler. Nejat Taştan ve Şeyhmuz Özbekli ise 24 Temmuz 2017 tarihinde kendileri adliye gittiler ve uzun bir bekleyişten sonra Sulh Ceza Hakimliği tarafından yapılan sorgulamalarının ardından adli kontrol şartı ile serbest bırakıldılar.

Tutukluluğa karşı avukatları tarafından yapılan itirazlar 1 Ağustos 2017 tarihinde 11. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından reddedildi. 11. Sulh Ceza Hâkimliği, arkadaşlarımıza yöneltilen "silahlı terör örgütüne yardım etme" suç isnadı kapsamında gerekçesiyle tutukluluğun devamına kesin olarak karar verdi. Önce adli kontrolle serbest bırakılan ancak soruşturma savcısının itirazının kabul edilmesiyle tekrar tutuklanan Nalan Erkem ve İlknur Üstün için yapılan tutukluluğa itirazlar da 9 Ağustos 2017 tarihinde reddedildi.

Tutuklulukla İlgili Sorunlar

- İtirazların reddinin ardından tutuklu bulunan bütün arkadaşlarımız daha önce tutuldukları cezaevlerinden alınarak Silivri Kapalı İnfaz Kurumları Kampüsüne götürüldü ve birbirlerinden ayrı 2 ve 3 kişilik koğuşlara konuldular.
- Mevcut durumda Veli Acu, Silivri'ye gönderildiğinden bu yana tek başına tutuluyor ve gönderildiği Silivri Ceza İnfaz kurumunda 14 gündür kendisine tecrit uygulanıyor. İnsan Hakları Gündemi Derneği Yönetim Kurulu Üyeleri Günal Kurşun ve Veli Acu'nun beraber kalmak için Silivri Cezaevi idaresine verdiği dilekçelerin yanısıra Veli Acu'nun spor faaliyetlerine katılmak için yaptığı başvuru da reddedildi.
- Ali Gharavi, yabancı dil bilmeyen bir tutuklu ile birlikte kalmakta ve dolayısıyla avukatlarının dışında herhangi bir kişiyle iletişim kurma olanağından yoksun bırakılmış durumdadır. Türkçe bilmediği için taleplerini cezaevinin ilgili makamlarına iletememektedir.
- Nalan Erkem'in tutuklanmadan önce geçirdiği bir rahatsızlık nedeniyle doğru ve hassas bir beslenme programına tabi olması ve sürekli olarak tıbbi kontrol altında olması gerektiği halde ve bu duruma ilişkin sağlık raporlarının sunulmuş olmasına rağmen bu konuda herhangi bir ilerleme sağlanmamıştır. Bulunduğu cezaevinin tüm tutuklular için çıkardığı yemekler, uygulanması gereken özel diyeteye uygun olmadığı için kilo kaybına uğrayan ve zaman zaman kanama geçiren Nalan Erkem'in kansere yakalanma riski tutukluluk koşullarında artmaktadır.
- İdil Eserin kanser şüphesi ile ilgili sağlık durumunun sürekli olarak gözetim gerektirmesine ve bu duruma ilişkin raporların daha önce tutulduğu Bakırköy Cezaevi yönetimine teslim edilmesine rağmen bu konuda herhangi bir ilerleme sağlanmamıştır. Reiner rahatsızlığı tespit edilen İdil Eser'in stresse bağlı olarak kulak çınlaması ve denge sorunu devam ediyor. Astım alerjisi ve sürekli buna bağlı ilaçlar kullanıyor. Halen Anksiyete ve depresyona bağlı kullandığı ilaçlarına erişiminde sıkıntılar henüz giderilmemiş durumda ve tutukluluğun devamı İdil Eser'in sağlık sorunlarının ciddi boyutta ağırlaştırma riskini artırmaktadır. 10/8/2017 tarihinde tutuklama kararının usulsüzlüğü ve tutukluluğun halinin devam etmemesi ve ayrıca usulsüz tutukluğun devamı durumu sağlığını ciddi boyutlarda riske sokacağı için avukatları başvuruda bulunarak ayda bir incelenen bu durumun duruşmalı yapılması talep edildi.
- Arkadaşlarımıza gönderilen mektupların ulaştırılmadığına ilişkin şikayetler mevcuttur. Dolayısıyla arkadaşlarımızın dış dünya ile iletişimleri sadece haftada bir 1 saat görebildikleri aileleri ve avukatları ile sınırlandırılmış durumdadır.
- Tutuklu bulunan arkadaşlarımız avukatlarıyla yalnız görüştürülmüyorlar. Böylece arkadaşlarımıza dair masumiyet ilkesi çiğnendiği gibi, savunma hakları da doğrudan kısıtlanıyor. Avukat görüşmelerinin haftada bir gün ve bir saat sınırlamasıyla, üstelik kameraya kayıt edilerek ve gardiyan eşliğinde yapılması, temel hukuk normlarına açıkça aykırı ve keyfi

uygulanmaktadır. Olağanüstü hal dönemi KHK'sı düzenlemesindeki savcılık kararı avukatlara savcılık tarafından tebliğ edilmediği gibi, bu kısıtlama konusunda mevcut bir infaz hakimi kararı da bulunmamaktadır. Dolayısıyla dosyaya dair kısıtlılık kararıyla birlikte savcılık tarafından infaz hakiminin onayına sunulmadan toplu halde böyle bir karar alınmış ve arkadaşlarımızın avukat görüşmeleri ile ilgili açık hukuka aykırı yöntem cezaevinin insiyatifine bırakılmış durumdadır.

Dezenformasyon ve Karalama Kampanyası

İnsan hakları savunucularına yönelik ilk karalama haberleri, 5 Temmuz günü gece yarısı yapılmaya başlandı.

6 Temmuz 2017 tarihinde, arkadaşlarımıza yönelik gözaltına alma işleminden yaklaşık 12 saat sonra başlayan haberlerin içeriklerinin, bir sene önce 15 Temmuz 2016 tarihinde yapılan darbe girişimi sırasında Büyük Adada yapılan ve hakkında yürütülen bir soruşturma olan başka bir toplantı ile İHOP tarafından organize edilen insan hakları savunucularına yönelik eğitim toplantısının arasında ilişki oluşturmayı hedeflediği gözlenmiştir. Toplantının gizli bir toplantı olduğunu iddia eden “medya” kuruluşları ne İnsan Hakları Ortak Platformunun sekreteryasından ne de İnsan Hakları Ortak Platformunu oluşturan üye derneklerden bilgi edinmeye teşebbüs etmemiş, yaptığımız basın toplantısına gelmemiş ve yayınladığımız Bilgi Notuna mecralarında yer vermemiştir. Kamusal alandan arkadaşlarımıza destek sunanlar da benzer suçlama ve iftiralara maruz kalmışlardır.

Günlerce yoğun bir biçimde devam eden karalama kampanyasında, bu yayın kuruluşları savunma avukatlarının dahi erişemediği ve bırakalım tutuklanma nedeni olmayı, kesinlikle suç delili bile sayılamayacak bazı dokümanları, “ele geçirilen belgeler” olarak yayınlamış ve her gün yeni bir senaryo üreterek gerçekleri çarpıtmıştır.

İnsan hakları savunucuları, ajan, casus, hain, kargaşa/kaos yaratıcı olarak damgalanmıştır. Pek çok haberde insan hakları savunucularının onur, şeref ve saygınlığını rencide edecek biçimde suç isnatlarında bulunulmuştur. Fotoğrafları ajan, casus, hain gibi nitelendirmelerle basılmış, hakaret kelimeleri sarf edilmiş ve hedef haline getirilmişlerdir.

17 Temmuz 2017 tarihli savcılık soruşturmasının ardından “silahlı terör örgütüne yardım” iddiasıyla tutuklama istemiyle başvuru Sulh Ceza Hâkimliğinin sorgu kayıtları ancak 31 Temmuz 2017 tarihinde bilirkişi tarafından rapor haline getirilmiştir. Arkadaşlarımızın sorulan sorulara verdiği yanıtlar bu raporda olmasına ve avukatları tarafından sağlanan kanıtlara rağmen karalama ve iftirada bulunan medya kuruluşları bu rapora itibar etmemiş, kampanyalarına devam ederek Türk Ceza Yasasının suç saydığı hakaret, iftira ve soruşturmanın gizliliği ile ilgili hükümlerini ihlal etmeye devam etmişlerdir.

Yapılan tekzipler ise yanıtsız kalmıştır.

Biz insan hakları örgütleri olarak bunlara sessiz kalmayacağımızı, arkadaşlarımızın ve kuruluşlarımızın maruz kaldığı karalama kampanyasına karşı her türlü hakkımızı korumak üzere bütün hukuki yollara başvuracağımızı bir kez daha belirtmek isteriz.

İnsan Hakları Ortak Platformu: İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, Yurttaşlık Derneği